

at Staten kunde komme i Besiddelse af og faae Raadighed over disse Midler. Men Enhver vil dog formentlig erkjende, at dette er en Bevæggrund, som ikke alene kan være tilstrækkelig, og jeg er meget bange for, at dersom man først her ved disse Stiftelser, hvor der er Tale om formentlig 13 Milioner, fik Sagen ordnet paa den Maade, at man førte dem ind i Statskassen, saa vilde man have Vanskelighed ved at modstaa Lysten til at gaa videre og videre paa den saaledes betraadte Bane. Jeg tror, at Konsekventien vilde føre til, at man efterhaanden vilde henvende sin Opmærksomhed paa Stiftelser, som ikke ere slet saa rige, men som dog ogsaa ere i Besiddelse af en respektabel Formue; at man fremdeles derefter vilde henvende sig til andre Indretninger under Statens Tilsyn, selv om de ikke just havde den Karakter som Vallø og Venmetofte eller deslige Somfruklostre, og mulig kunde man ad denne Vej komme videre, end man selv fra først af kunde anse det for vigtigt og ønskeligt. Jeg kan ikke tilbageholde den Bemærkning, at det forekommer mig, at de nye Læder, de nuværende Tidsforhold indeholde en Opfordring til at være noget varsom med den Slags Forandringer i Overleverelser fra Fortiden. Man kan jo ikke være uvidende om, at der dels hos os og dels andre Steder fremsættes Verdomme, der gaa ud paa, at det skulde være en retfærdig Fordring, at de forskjellige Formuer og Verdier, som i Aarenes Løb ere blevne fordelte paa uligelig og ubillig Maade imellem de forskjellige Medlemmer af Samfundet, blive Gjenstand for en ny Omfordeling, saaledes at et mere ligeligt, billigt og retfærdigt Forhold kom tilstede. Man arbejder, frygter jeg for, deslige Anstuelser i Hænde, ved ikke at respektere de Krav, som de rige Stiftelser have paa at bevare deres Eiendoms-gjenstande uanfægtede. Man vil, tror jeg, let kunne benytte de Argumenter, som nu gjøres gjældende lige over for Stiftelserne, til ved andre Leiligheder at bringes i Anvendelse overhovedet lige over for de rige Folk, dem, som ere i Besiddelse af en større Del af denne Verdens Godder og Herligheder. Man vil maatte sige, at det er Theorier, men man veed dog vel, at der er gjort Forsøg paa at føre disse Theorier ind i Verden paa en saadan Maade, at det har efterladt blodige Spor et Sted, og man veed vel sagtens ogsaa, at Forholdene stille sig saaledes, at der mulig snart kan blive Tale om at se noget Eignende paa andre Steder. Efter min Formening skal man derfor ingenlunde være for ligegyldig ligeoverfor disse Theorier, ligesom man overhovedet under saadanne Tidsforhold som dem, under hvilke vi leve, dobbelt skal vogte sig for at gjøre Noget, der kan betragtes eller benyttes som opmuntrende, saavel som for at tolke sin Deltagelse ligeoverfor dem, der overhovedet vedkjende sig disse moderne Verdomme.

Naar det ærede Flertal i den parlamentariske Kommission saavel som den ærede Udsøger har villet ulede Noget af den færegne Maade, hvorpaa Stiftelserne skulde være blevne bestyrede, saa har jeg allerede haft Leilighed til at gjøre opmærksom paa, at det er meget ubegrundet, naar man af Frederik den Sjettes Fundats af 1838 har villet ulede, at han erkjendte sig for at være fulbraadig over Stiftelserne i den Forstand, som der her skulde være Tale om. En Ting er, at Administrationen, hvis Pligt det er at være om disse Stiftelser, er berettiget til at træffe saadanne Foranstaltninger, som Stiftelsernes eget Løb gjør nødvendige, som maa anses hensigtsmæssige, for at deres Formaal kunne opnaas i videre Omfang; et Andet er, at Kongen eller Administrationen skulde være raadig over Stiftelserne i den Forstand, at man skulde kunne disponere over disse Midler, fornøgende deres Tilværelse, deres Christens som selvstændige Retssubjekter. Derpaa har den suveræne Konge eller den absolute Regjering aldrig indladt sig, thi det skal siges til Gæde for de suveræne Konger og de absolute Regjeringer, at de gjennem de færdne Aarhundreder stedse have respekteret og agtet den private Eiendomsret og testamenteriske Beslutninger, hvad enten der var Spørgsmaal om enkelte Privates Formuesgjenstande eller om offentlige Stiftelser, og aldrig er der slet nogen Udvidelse af Fundatsen eller deslige, uden at der har fundet en Overveielse Sted, om en saadan Udvidelse, saadanne nye Bestemmelser, maatte siges at staa i Overensstemmelse med de oprindelige Fundatsers Aand og Mening. Mulig kan der være feilet i den Henseende, thi alt Mennekestværk er jo skrøbeligt; der har været Tale om at anvende et Skjøn, og det kan der være taget feil i, men det har, som sagt, bestandig været Bestræbelsen og Villien at handle i Fundatsernes Aand.

Jeg har dermed besvaret den første Del af Forespørgslen. Den anden Del lyder saaledes: „Kunne disse Resultater ventes bragt til Udførelse af Regjeringen i indeværende Rigsdagsamling?“ Jeg antager ikke, at jeg har nødig at bevare dette Spørgsmaal videre. Naar jeg har udtalt, at det vilde efter min Formening være en Rettskrænkelse, om man drog de omtalte Stiftelsers Midler ind i Statsformuen ved at opføre dem paa Finantsloven, saa er dermed ogsaa udtalt, at jeg, og jeg tør her tale i Regjeringens Navn, ikke nogenstunde har tænkt paa i indeværende Rigsdagsamling at bringe de omtalte Resultater, hvortil den parlamentariske Kommissionens Flertal er kommen, til Udførelse. Alt færlig jeg, der er den værste ansvarlige Bærg for disse Stiftelsers Ret, ikke kunde ville gjøre noget Saadant, er jo selvforsaaeligt. — Jeg behøver da ikke at dvæle videre ved Forespørgslen, men inden jeg slutter, vil jeg dog udtale min Tak til de ærede Forespørgere, som have givet mig Leilighed til at ud-